

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏNİYYƏT VƏ TURİZM NAZİRLİYİ
F. KÖÇƏRLİ ADINA RESPUBLİKA UŞAQ KİTABXANASI
ELMİ-METODİKA ŞÖBƏSİ**

8 mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibəti ilə

Dünyada ən uca zirvədir - Ana!

Bakı-2015

Ana ilahi qüvvə, ulu varlıqdır, alilik, adilik, aqillik zirvəsidir, yaşadan yaradan, ərşəyə gətirən, kamala yetirəndir, saf duyğular, zərif hisslər, incə mətləblər timsalıdır.

Ulu öndər Heydər Əliyev

Deyirlər ki, ana ürəyindən qopan laylalar həyatın ən şirin tərənəsidir. Bu tərənənin ahəngindəki mənalar min-min arzusun səsidir. Bəlkə də ona görə bəşər var olan gündən ananın ünvanına həmişə xoş sözlər qanadlanıb. Ana o qədər ilahi və müqəddəs varlıqdır ki, vətəni də onun ismi ilə "**Ana vətən**" adlandırılırlar. Şifahi xalq ədəbiyyatında, folklor nümunələrində, dastanlarda, bayatılarda, el nəğmələrində ana olduqca müqəddəs bir varlıq kimi vəsf olunub. Təsadüfi deyildir ki, analara ən yüksək qiyməti də Məhəmməd peyğəmbər (s.ə.s.) verib: "**Cənnət anaların ayaqları altındadır**". Ana haqqında atalar sözləri də çoxdur. Bu müdrik fikirlərin mənə çalarlarına diqqət yetirdikdə həyatın bütün rəngləri göz önündə canlanır: "*Ana qəlbi kövrək olar*", "*Ana ürəyi, dağ çiçəyi*", "*Ana səbri böyükdür*", "*Ana qəlbinə toxunmaq olmaz*", "*Ana haqqı, Tanrı haqqı*", "*Anadan artıq yavər olmaz*", "*Analı qızın işi görünər, anasız qızın dişi*", "*Analı qızın özü böyüyər, anasız qızın sözü*". Hətta biri bələdan, ölümdən, qəzadan qurtulanda deyirlər: "*Anası namaz üstə imiş*".

Ana haqqında yazılan şeirlərin, hekayə və povestlərin siyahısını tutsaq o qədər geniş bir mündəricə ilə rastlaşarıq ki. Çünki əli qələm tutan hər kəs sanki anaya olan borcunu qəlbindən gələn lətafətli sözlərlə qaytarmaq istəyib. Hüseyn Cavid haqlı olaraq söyləyirdi ki, anasız nəinki övlad, millət belə yetimdir. Abdulla Şaiqin fikrincə isə ata ağıl, ana da coşqun ürəkdir. Bunun ikisinin bir yerdə olması isə bəxtəverlikdir. Səməd Vurğun isə anasız həyatı zindan adlandırıb.

Ana adı çəkilən kimi hər kəsin ürəyindən xəfif bir həsrət keçir. Yaşından-başından asılı olmayaraq laylalı günlərinə qayıdırsan. Ananın birinci rəmzi, onun iç dünyasını açan, portretini yaradan şirin laylalarıdır. Elə bizim muğamatımızın da, seğahımızın da ilk notları ana laylalarından su içib. Gecənin sübhə qarışan o uzun və nəğməli yolu ana laylasıdır. Elə bir bəstəkar, elə bir musiqiçi yoxdur ki, onun ana laylası tək möhtəşəm bir əsəri olsun?! Bütün mahnılardan artıq sevdiyimiz şirin bir nəğmədir ana laylası! Səsi ruhumuzu oyadar. Sanki bir rəssam fırçası ilə həyatın rəsmi çəkib ana laylası! Şair Əli Vəkilin qəribə bir epiteti var: "İlk ana laylası Həvvadan yadigar qalan ana laylasıdır!" Bəlkə də buna görə ondakı şirinliyi, lətafəti ifadə etmək üçün yetər ki, ürəklə deyəsən: "Ən şirin, ətirli bal dünyanın ana laylasıdır, ana laylası!" İlk dil açanda da "ana" deyirik, dünyanı tərk edəndə də son kəlməmiz "ana" olur. Ən ağırlı halımızda da "ana" çağırır, sevinəndə gözlərimiz o müqəddəs varlığı axtarır. Laylalar bizim ilk eşqimiz, fəxrimiz, qürurumuzdur. Hələ dünyanın adiliklərindən belə, xəbəri olmayan dilsiz körpələrin üzünə ilk təbəssümü gətirən də, onları sevindirən də, onlara xoş hisslər aşılacaq da ana laylasıdır. Gecənin şirin yuxusu hamını öz cazibəsinə alıb aparanda səhərədək göz qırpmayan analar körpəsi şirin uyusun deyə beşik başında ayıq-sayıq dayanaraq layla deyir. Əvvəlcə beşik başında analar, sonra isə beşikdəki yavrular böyüyüb vətən sərhədlərində torpağın, millətin və nəhayət, anaların

keşiyini çəkir. Qəribə oxşarlıq və bağlılıqdır. Yer üzünün ilk əsgəri analardır! İlk himni də ana laylası!

Təəssüf ki, analı günlərin ömrü çox da uzun olmur. Nə vaxtsa ana itkisi qapımızı döyür. Bu dərd isə çox dözülməzdir. Hətta insan özü qocalıb əldən düşənə qədər anasızlığı ilə barışa bilmir. Məmməd Araz bu dərdi özünə uzun illər yaxın qoymaq istəmirdi: **"Hərdən inanmıram ölüm haqq ola. Ana dəfn oluna, gözəl qocala"**. Bu kövrək duyğuları öz poeziyasında dəfələrlə dilə gətirən Cabir Novruz görmək istəmədiyi bir halı kədərlə etiraf edirdi: **"Gözüm görə-görə qocalır anam"**.

Ədəbiyyatımızda ana haqqında qələmə alınan yazıların motivini onu dəyərləndirmək, əziyyətinə, zəhmətinə həssaslıqla yanaşmaq təşkil edir. Bəzən elə övladlar var ki, onu böyüdən, ərsəyə gətirən, min bir əzabını çəkən anasına yetərincə diqqət ayırmır. Əli Kərim belələri haqqında **"Qaytar ana borcunu"** adlı şeirində kəskin və qətiyyətlə deyirdi:

Deyirəm ki, o boyu, buxunu qaytar geri,
Deyirəm ki, varını, yoxunu qaytar geri!
Qaytar onun borcunu,
Gülüşünü, adını, sözünü qaytar geri!
Qaytar onun borcunu, o borc sənin özünsən, özünü qaytar geri!

Şair Çingiz Əlioğlu isə bu borcu qaytarmaq üçün görün nə deyir: **"Bir ana borcunu qaytarmaq üçün, taledən beş ömür alasan gərək"**. Tofiq Bayram isə ana qədrini bilməyənlərə üz tutaraq yazırdı:

Onu alçaldan da, ucaldan da biz,
Dərd verib vədəsiz qocaldan da biz.
Biləndə qədrini bu cahanda biz
Həmişə cavandır ana ürəyi.

Bəxtiyar Vahabzadə də gözlərinin işığını əridib yollarımıza nur çiləyən analar barəsində saysız-hesabsız poetik ərməğanlar qələmə alıb. Bu mövzuda yazılan şeirlərdən hansı ləçəyi çəksən müdrik bir fikrin əks-sədasıdır: **"Əgər ana ürəyinə toxunsan, quş yuvası dağıdırsan elə bil", "Sənin zəif vücudunun önündə, əyilmək də ucalmaqdır, ay ana!"**.

Azərbaycan qadınının həyatı bir örnəkdir, nümunədir. Ötən əsrdə baş verən İkinci dünya müharibəsi zamanı oğullarını cəbhəyə yola salan analar vüqarla, mərdliklə o ağır günlərə sinə gərdilər. Özləri ac, əyni yalın olsalar da, gecələr çıraq işığına yun corablar, isti paltarlar toxuyaraq ön cəbhəyə göndərdilər. Bu davada ərlərini, oğullarını itirdilər. Amma vüqarlı, namuslu, şücaətli oldular. Xalq şairi Süleyman Rüstəm **"Ana və poçtalyon"** adlı şeirində gözləri yollarda qalan, oğul dərdi ilə saralıb-solan anaların işıqlı obrazını yaratdı: "Dörd ay vardı ananın gözləri yol çəkirdi. Başqa bir dərdi yoxdu, oğul dərdiydi dərdi". Bu şeirin ahəngindəki ana məhəbbəti, vətən eşqi, oğul dərdi çox dərin və təsiredici verilib. Təəssüf ki, əsrin sonlarında analarımız yeni bir bəlanın ağırlarına tuş oldu! Qaçqına, köçkünə, didərginə və nəhayət, şəhid anasına, bacısına çevrildilər! Özü də şəhid oldu! Fikrət

Qoca yazıb: "Əcəl başlayar biçinə, torpaq ağlar köçünə, göz yaşı axar içinə, namərdə gülər analar". Dünyanın ən gözəl sözünə, təltifinə, mükafatına layiq olan Azərbaycan analarının bu dərdi poeziyamızda ağır bir kədərlə dilə gətirilir.

Orda bir evimiz bizlərə həsrət,
Yurddan didərginlik, qonağıq, - dedin.
Yönümüz dağlara, düzlərə həsrət,
Getməsək ölərik, qınağıq, - dedin.

Dünyada ana məhəbbəti qədər ülvi bir hiss yoxdur. Bununla yanaşı kitabxanada oxucular arasında Anaya həsr edilmiş *şeyr və inşa* müsabiqələrinin keçirilməsi məqsəddəuyğundur. Bu müsabiqələrin keçirilməsi uşaqlarda anaya məhəbbəti, hörməti aşılamaqla yanaşı, intonasiyasının yaxşılaşdırılması, sərbəst inşa yazmaq qabiliyyətlərinin artmasına kömək edir. Şeyr müsabiqəsi keçirilməzdən əvvəl anaya həsr edilmiş şeyrlər kitabxanaçı tərəfindən seçilib uşaqlara paylanır. Bu şeyrləri seçərkən C. Cabbarlı, B Vahabzadə, Ə.Cavad, Cabir Novruz, Tofiq Bayram və b. yazıçılarımızın yaradıcılığından bəhrələnmə bilərik Ən yaxşı şeyr söyləyən iştirakçı müdiriyyət tərəfindən mükafatlandırılır.

"**Ana məhəbbəti**"; "**Mənim anam**" başlıqlı inşa müsabiqəsinin təşkili zamanı kitabxanada müsabiqənin keçirilməsi haqqında elanlar ərazilərdəki məktəblərə və uşaq müəssisələrinə paylanır, kitabxananın internet səhifəsində də yerləşdirilir. Təqdim edilmiş inşalar oxunaraq yaradılmış müsiflər heyyyəti tərəfindən seçilir. Qalib seçilmiş oxucuya müdiriyyət tərəfindən mükafat verilir.

Kitabxanalarda mövzuyla bağlı yazılı plakatların da xüsusi tərbiyəvi əhəmiyyəti var. Bunu nəzərə alaraq, kitabxanada analarımız haqqında yazılı plakatlardan da istifadə edilməsi məqsəddəuyğundur.

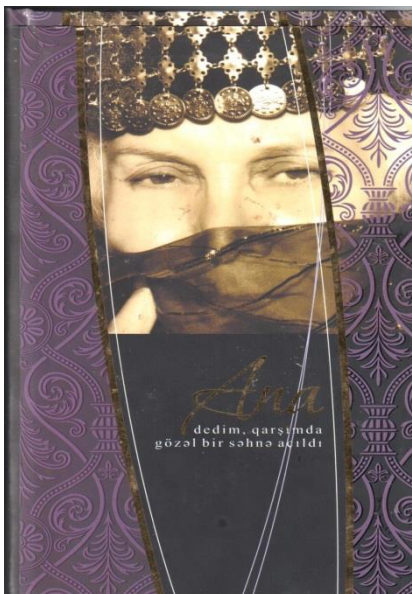

Analarımızın adı həmişə uca tutulan respublikamızda 8 mart Beynəlxalq qadınlar günü hər il yüksək səviyyədə qeyd edilir. Bu gün respublikamızın bir çox mədəni-maarif ocaqlarında həmçinin kitabxanalarda analara həsr edilmiş tədbirlər keçirilir. Müasir dövrdə uşaq kitabxanalarının əsas vəzifələrindən biri gənclərdə elmə, təhsilə maraq oyatmaq, anaya, vətənə hörmət, məhəbbət və sevgi aşılamaqdır. Anaya hörmətin sevginin güclənməsi, aşılması mövzusunda gənclərlə söhbətlər, icmallar sərgilər və s. keçirmək münasibdir. Bu zaman kitabxanaçı dil sadəliyi ilə bədii ədəbiyyatda bu mövzuda yazılmış əsərlərin təhlilinə müraciət etməklə gənclərə ana haqqının övladları üstündə nə qədər böyük olduğunu göstərə bilər.

İcmal:

Azərbaycan ədəbiyyatının klassikləri əsərlərində həmişə qadına yüksək münasibətlərini ifadə ediblər. Bu, əslində həm də bəşəriyyətin təsdiqidir. Böyük Azərbaycan şairi Hüseyn Cavidin yaradıcılığında qadına münasibət məsələsi belədir ki, o, kiçik yaşlarından qadın hüquqsuzluğunun şahidi olduğundan bütün yaradıcılığı boyu yaratdığı müsbət qadın surətlərinin dili ilə bu haqsızlığı aradan qaldırmaq üçün mübarizə aparıb. Gənc Hüseynin belə ideyalara sahiblənməsində o vaxtkı Türkiyənin ədəbi mühitinin çox böyük rolu olub. Qədim dastanlarımız da, qadına yüksək münasibəti ilə seçilir. "Kitabi-Dədə Qorqud" Eposunda qəhrəmanlıq ruhu qadın obrazlarının davranışlarında da aydın görünür. Dastanda ana obrazı

xüsusilə diqqəti cəlb edir. Orada, ana vətən rəmzi kimi ümumiləşdirilir, ana haqqı Tanrı haqqı kimi qiymətləndirilir. Analarımıza aid yazılan şeirlər çox olduğundan, onlar toplanaraq kitab halında çap olunmuşdur. Bu kitab “*Ana dedim qarşımda gözəl bir səhnə açıldı*” adlanır. Gördüyünüz kitab 2012-ci ildə Regionların İnkişafı ictimai Birliyinin xüsusi layihəsi kimi Bakı nəşriyyatı tərəfindən nəşr edilmişdir. Kitab ön söz və 770 səhifədən ibarətdir.

Kitaba Azərbaycan ədəbiyyatında və eləcə də digər xalqların poeziyasında qədim zamanlardan bugünədək ana haqqında yazılmış şeirlər daxil edilmişdir. Burada ən ülvəi hisslərə, ən doğma sözlərə, ən böyük məhəbbət və sevgiyə layiq olan ana və onun qüdrəti müxtəlif qələm adamlarının fikir süzgəcindən keçərək oxuculara çatdırılır. Bu şeirlərdə övlad, ana, valideyn sevgisi, anaya olan sonsuz məhəbbətdən söhbət açılır. Heç vaxt qocalmayan analarımızın sevgisi hər bir xalqın poeziyasının dilindən tərcümə edilərək bizlərə çatdırılır.

Qadın anam nə ağlarsan?!

Nə bozlarsan, nə ağlarsan?!

Bağrım ilə ürəyim nə dağlarsan?

Keçmiş mənim günümü nə andırırsa

Hey ana ərəbi atlar olan yerdə,

Bir qulunu olmazmı olur?

Qızıl dəvələr olan yerdə,

Bir köşəyi olmazmı olur?

Ağca qoyunlar olan yerdə,...

Yuxarıda qeyd etdiyimiz Kitabı Dədə Qorqudda qadın qəhrəmanlığı, analar haqqında deyilmiş tərifdir. Dastanda ana obrazı xüsusilə diqqəti cəlb edir. O, vətən rəmzi kimi ümumiləşdirilir, ana haqqı Tanrı haqqı kimi qiymətləndirilir. Əfzələddin Xəqani isə Ana haqqını belə qiymətləndirmişdir:

Əgər olmasaydı ana zəhməti,

Qazana bilməzdim bu məhəbbəti.

Onun ruzisi ilə xoş olar halım,

Onun duası ilə gülər iqbalım.

Onun hər sözündən alaram qüvvət,

Qəlbimi mum etdi , verdi nəsihət.

Düşmən tənəsilə, kəsilsə yolum,

O, zərif qarından güc alır qolum....

Nizami Gəncəvi “ İsgəndərnamə ” əsərində isə belə yazırdı.

Nə qədər, ağlayıb yansa da ürək,
Anama dil verən, varmıdır görək?!
Çəkməklə qurtarmaz bu dərdi inan,
Bu girdab dərindir insan boyundan.

Kitabda İmaməddin Nəsimi və Məhəmməd Füzulinin də anaya aid şeirləri yer almışdır. Klassiklərimizdən Abbas Səhhətın “Ana və bala”, “Oğru və anası ”, “Ana və oğul ”şeirləri çox mükəmməldir. “Ana və oğul” şeiri ananın balasını tənbelliyə alıbmamaq üçün verdiyi bir öyüd nəsihətdir.

Gün çıxıb dağa-daşa nur səpər,
Hamı dünyada çalışmağın sevər,
Hərə bir səmtə gedər əhli Hünər.
Ana övladına şəfqətlə deyər:
- Yatma bu payədə rahat a cocuq
Etmə tənbelliyə adət a cocuq.

Dünyada ana məhəbbəti qədər müqəddəs, ana sevgisi qədər ülvi bir hiss olmadığından, bəşər nəsli yarandığı ilk gündən bu munis qayğıya möhtac olmuşdur və indi də olmaqdadır. Ana haqqı-tanrı haqqı, ana qucağı behişt guşəsidir. Ana məhəbbəti kainat qədər sonsuz, həyat qədər şirindir. Dünyada ana qucağından isti bir yer, ana laylasından həzin bir musiqi yoxdur. Dünyanın ən gözəl musiqisi ana laylası, ən şirin ətri isə ana nəfəsidir.

Yoxsa da dünyanın ucu-bucağı,
Hər yerdən istidir ana qucağı.

Ana məhəbbəti ən ülvi bir hiss kimi şifahi xalq yaradıcılıımızdan tutmuş yazılı ədəbiyyatımıza qədər bütün ədəbi nümunələrdə özünün geniş poetik əksini tapmışdır. Sənətkarlarımız anaya olan dərin məhəbbətlərini müxtəlif sənət əsərlərdə çox məharətlə ifadə etmişlər.Təkcə böyük Cəfər Cabbarlının “Ana” şeirini xatırlamaq kifayətdir ki, ana məhəbbətini müqəddəsliyi haqqında tam təsəvvür əldə edəsən. Bu lirik şeir anaya həsr olunmuş ən böyük himn, ən gözəl simfoniyaadır.

Ana!Ana!... o adın qarşısında bir qul tək
Həmişə səcdədə olmaq mənə fəxarətdir;

Onun əliylə bəla bəhrinə yuvarlansam,

Yenə xəyal edərəm bəzmi-istirahətdir.

Görkəmli şairəmiz Nigar Rəfibəylinin yaradıcılığında qadın qəlbinin təmizliyi, ana məhəbbətinin müqəddəsliyi motivləri çox qüvvətli səslənir. Ana əzəmətini hər şeydən üstün tutan şairə, bu mövzuya aid ürəkləri rıqqətə gətirən dərin məzmunlu şeirlər yaradır, anaların simasında bütün qadınlığı, qadın şərəfini, qadın heysiyyətini müdafiəyə qalxır. Şairənin ana obrazı onun öz şəxsiyyəti ilə birləşir. Lirik qəhrəmanın dili ilə demək istədiyi fikirlər şairənin özünün ürəyindən qopan xoş niyyətli arzulardır. Şairə özü də bir ana kimi bəşəriyyətin, ana övladlarının müdafiəsinə qalxır, sülhü, əmin-amanlığı müdafiə edir, müharibələrə, insan ölümünə səbəb olan amillərə nifrətlər yağdırır:

Sən anasan, mənim də analıq şərəfim var,

Anaların qəlbində birdir böyük duyğular.

Haray salıb qaldıra qadınları yuxudan,

Dünyada heç bir ana mürəbbət döyməsin bu an.

Qalxsın bütün analar sülh, səadət naminə!

Gələcək nəsillərə gözəl həyat naminə!

Ana həyatımızın ən müqəddəs varlığı, ən ulvi canlısıdır. Ana qəlbində idarə qılınmayan bir mərdlik, səbir və dözümlülük vardır. Bu mərdlik və dözümlülük qarşısında, bu ulvi məhəbbət qarşısında biz hamımız baş əyir, səcdə qılırıq. Ana məhəbbəti bir ümmandır. O, övladının xoşbəxtliyi uğrunda bütün əzablara sinə gərir, hər cür çətinliklərə dözür, od ətrafında fırlanan pərvanə kimi ürəyinin yağını əridir.

Ana! Bax bu sözün mənası nədir?

Ana! Oda aşiq bir pərvanədir.

Dolanır başına daim övladın,

Ana- müqəddəsdir o təmiz qadın!

Kitabxanada oxucular tərəfindən sevilən tədbirlərdən biridə ədəbi- bədii gecələrdir. Analara həsr edilmiş “Dünyada ən uca zirvədir – ANA!” adlı tədbirin senarisini sizə təqdim edirik.

Senari:

Tədbirin keçiriləcəyi zal anaya aid sözlər və fotolarla bəzədilir. Həmçinin “*Ana – adı kimi özü də əziz bir varlıq*” başlıqlı sərgi təşkil olunur. Sərgidə Ana haqqında müxtəlif sitatlar, anaya aid yazılmış şeir, poemalardan parçalar və qəzet materiallarından istifadə olunur.

1. **Başlıq: Ana – adı kimi özü də əziz bir varlıq**
2. Ana haqqında ədəbiyyatda yazılmış əsərlərdən parçalar.
3. Ana haqqında dövrü mətbuat və jurnal səhifələrində dərc edilmiş yazılar.
4. Ana haqqında şeirlərdən parçalar

Sərgidə istifadə olunacaq sitatlardan bir neçəsini təqdim edirik:

✍ Azərbaycan qadını tarix boyu öz ağılı, zəkası, namusu, qeyrəti, isməti, fədakarlığı, çalışqanlığı, mərdliyi, vətənpərvərliyi, millətinə, xalqına olan hədsiz məhəbbəti gözəlliyi və Azərbaycan xalqının xüsusiyyətləri ilə tanınmışdır.

Ulu öndər Heydər Əliyev

✍ Ana ilahi qüvvə, ulu varlıqdır, alilik, adilik, aqillik zirvəsidir, yaşadan, yaradan, ərsəyə gətirən, kamala yetirəndir, saf duyğular, zərif hisslər, incə mətləblər timsalıdır.

Ulu öndər Heydər Əliyev

✍ Ana! Dünyada sənin müqəddəsliyini təyin edə biləcək hələ heç bir ölçü yoxdur, sənin əzəmətini təsvir edə biləcək hələ heç bir kitab yazılmamışdır. Ən səmimi sevgilər, ən coşğun, saf məhəbbətlər və vicdani sədaqətlər “ana” kəlməsində olan həqiqi mənanı ifadə etməkdə acizdir.

Yazıçı, əmək. inc. xadimi M.S. Ordubadi

✍ Ey qucağı behiştim olan anam! Laylaların hələ qulağımda səslənir. Mən oyaqlıqdada, yuxudada həmişə səninləyəm, sənsiz bir günüm olmasın.

(Məhəmmədhüseyn Şəhriyar)

✍ Mən onun sayəsində boya-başa çatmışam,
Anam məni yaratmış mən aləm yaratmışam.

(Məhəmmədhüseyn Şəhriyar)

✍ “Heç bir şey qadını analıq sevgisi qədər gözəlləşdirə bilməz.”

(Albert Emil Braşvogel).

✍ “Bir ana ürəyi, dibində həmişə əfv olan bir uçurumdur.”

(O. Balzak)

✍ Ana haqqı, tanrı haqqı.

(O. Balzak)

✍ Qadınlar zəifdir amma analar qüvvətlidir.

(Victor Hugo)

✍ Dünyanın misli bərabəri olmayan varlığı, yaranışın əsl möcüzəsi anadır. Təbiətin ən böyük möcüzəsi anadır.

(I. Hote)

✍ Mənə, oxuduğum kitabların ən gözəlinin hansı olduğunu soruşsanız deyəcəm: Anamdır.

(Abraham Lincoln)

✍ Ana, həyatın sonsuzluğudur.

(Emile Zola)

✍ Ana, hər vaxt haqlıdır.

(Herman Sudermann)

✍ Analar, hər şeyi görməsələr belə ürəkləriylə eşidərlər.

(Ostrovski)

✍ Dünyada ən gözəl ülvü bir varlıq var ki, biz həmişə onun qarşısında diz çökməyə, səcdə etməyə hazırıq. O anadır!

(Ostrovski)

✍ Cənnət anaların ayaqları altındadır.

(Hz. Məhəmməd)

✍ Anasının könülünü qıran böyük günah işləmiş olar.

(HZ. Məhəmməd)

✍ Uşağını itirən bir ana üçün hər gün ilk gündür; bu izzət qocalmaz.

(Victor Hüqo)

✍ Qadının ən böyük vəzifəsi analıqdır.

(Atatürk)

✍ Bütün sevgilər unudular yalnız Ana sevgisindən başqa.

(Asef Sas)

Analara həsr olunmuş mahnı sədaları altında tədbir başlayır. İştirakçılar ana haqqında hazırlanmış slayda tamaşa edirlər. Slayd bitdikdən sonra aparıcılar səhnəyə daxil olurlar.

I aparıcı: Salam hörmətli tədbir iştirakçıları, sevimli analar. Bu gün yığışdığımız bu tədbir adları kimi özləri də bizlərə əziz olan, adına şeirlər, mahnılar yazılıb, dastanlar qoşulmuş analarımıza həsr edilib. İstərdik tədbirimizi poeziyamızın dahi mütəfəkkiri Əhməd Cavadın bir misrası ilə başlayaq:

**Bəzən olur həyatımın dağlarını duman alır,
O gün sənin titrək laylan yollarıma işıq salır.
Sənin məmnun olduğun gün, ruhum məndən
məmnun qalır.
İnandım ki, cənnət sənin ayağının altındadır**

II aparıcı: O analar ki, hər birimiz onun isti nəfəsi, qayğısı ilə böyüyüb həyata atılırıq. Yaşa dolsaq da, hər zaman onun əllərinin şefqətinə ehtiyac duyuruq. Ağrıda başımızı onun dizinin üstünə qoyub rahatlanmaq istəyirik.

I aparıcı: O, isə bütün çəkdiyi əzab-əziyyətə baxmayaraq, daim gülümsər çöhrəsi, mehriban nəvazişi, şirin laylası ilə narahat qəlbimizi ovundurur, ömrümüzü işıqlandırır. Ana o varlıqdır ki,.. İnsanlıq hər zaman onun işığına möhtacdır. Demək anaların bayramı elə hamımızın bayramıdır. Çünki analar başımızın tacı, ömrümüzün bəzəyidir.

II aparıcı: Həm də ona görə bizlərə əzizdirlər ki, biz həyatda qiymətli olan nə varsa onları anaya bənzədirik: “ Ana təbiət ”, “ ana torpaq ”, “ ana vətən. Bu mövzu ədəbiyyatımızda “*Kitabi Dədə Qorqud*” dan başlayaraq Nizaminin, Füzulinin, Xaqaninin və onlardan sonra gələn ədiblərimizin yaradıcılığında həmişə yaşayan bir mövzu olmuşdur. Böyük Əfzələddin Xəqani, Mirzə Ələkbər Sabir, Nigar Rəfibəyli öz əsərlərində Analara belə qiymət vermişdilər.

Əfzələddin Xəqani: Əgər olmasaydı ana zəhməti,
Qazana bilməzdim mən bu şöhrəti.

I aparıcı: Nizami Gəncəvinin də, mərdlər yetişdirən igidlər bəsləyən, Nüşabələr doğan analar haqqında söylədiyi fikri 800 ildən artıqdır ki, dillər əzbərinə çevrilib:

Oxucu: Aslanın erkəyi-dişisi olmaz.

II aparıcı: Mirzə Ələkbər Sabir də öz dövründə anaları elmə, kamilliyə səsləyirdi:

M.Ə. Sabir: Elmlı ananın övladı kamil olar.

I aparıcı: Məhəmmədhüseyn Şəhriyar isə analar haqqında bunu deyirdi:

M.H. Şəhriyar: Biz min aləmin yaradıcısı olsaq da hər birimizi ana yaratmış.

II aparıcı: Özü də ana olan söz ustası Nigar Rəfibəyli ana məhəbbətini dünyanın

arzuları, insanlığın baharı adlandırırdı.

I aparıcı: Abdulla Şaiqin fikrincə ata ağıl, ana da coşqun ürəkdir. Bunun ikisinin bir yerdə olması isə bəxtəvərçilikdir.

II aparıcı: Səməd Vurğun isə anasız həyatı zindan adlandırıb.

Kitabxanalarda keçirilən kiçikyaşlı oxucular arasında ifadəli oxular bədii ədəbiyyatın təbliğində ən gözəl formalardandır. Kiçik yaşlı oxucularda anaya hörmət, anaya məhəbbət, sevgi aşılamaq ifadəli oxularda seçilən bədii ədəbiyyat nümunələrində öz əksini tapmalıdır. Belə şeirlər vasitəsilə uşaqları folklor nümunələrindən olan oxşamalar ilə tanış edirik.

Oturmuş ana,
Basmış bağına-
Nazlı körpəsin,
Layla der ona.
Uşaq yatmayı,
Baxır ağlayır.
Anası onu
Bu cür oxşayır:
“Dağda darılar,
Sünbülü sarılar,
Qoca qarılar
Bu balama qurban...”

Sözləri Fikrət Qocaya, musiqisi Sevil Əliyevaya aid “Ana” haqqında elegiya səslənir.

I aparıcı: Ümummillə liderimiz Heydər Əliyev də Azərbaycan qadınının cəmiyyətdə mövqeyini uca tutub, analarımızı yüksək qiymətləndirirdi. O, belə deyirdi: *“Azərbaycan qadını tarix boyu öz ağılı, zəkası, namusu, qeyrəti, isməti, fədakarlığı, çalışqanlığı, mərdliyi, vətənpərvərliyi, millətə, xalqına olan hədsiz məhəbbəti gözəlliyi və Azərbaycan xalqının xüsusiyyətləri ilə tanınmışdır.*

II aparıcı: Böyük dramaturqumuz Cəfər Cabbarlının yaradıcılığında xüsusi yer tutan “Ana” şeiri illərdir ki, dilimizin əzbərinə çevrilmişdir. Müəllifin söylədiyi kimi, cahanda yox elə bir qüvvə ki, insan ömrü boyu onun qarşısında təzim etsin.

Fəqət nə güclü, zəif bir vücut var, yəhu,
Ki, hazıram yıxılıb xaki-payinə hər gün,
Öpüm ayağını iczlə. Kimdir o? Nədir o?
Ana! Ana... O adın qarşısında bir qul tək.
Həmişə səcdədə olmaq mənə fəxarətdir.
Onun əliylə bəla bəhrinə yuvarlansam,
Yenə xəyal edərim bəzmi-istirahətdir.

Ana adı çəkilən kimi hər kəsin ürəyindən xəfif bir həsrət keçir. Yaşından başından asılı olmayaraq laylalı günlərinə qayıdırsan. Ananın birinci rəmzi onun iç dünyasını açan, portretini yaradan şirin laylalardır.

I aparıcı: Ana haqqında eşitdiyimiz çoxlu rəvayətlər də var. Bunlardan birinə gəlin uşaqların ifasında tamaşa edək:

*(ağ saçlı saqqallı formada iki uşaq səhnəyə gəlir.
Səhnə arxasında aparıcının səsi)*

Aparıcı: Qədim zamanlarda iki dünyagörmüş, iki ağsaqqal qardaş varmış: Aranbaba və Dağbaba. Dağbaba dağlarda, Aranbaba aranda məskən salmışdı. Dağbabanın ipə-sapa yatmayan, od parçası kimi bir nəvəsi vardı. O babadağın buzlu zirvələrini ayaqyalın başıaçıq hər gün qalxar, yüyürərdi. Hər dəfə Dağbabaya - uşağı belə buraxmayın, xəstələnər dedikdə, bu mənim nəvəmdirsə heç nə olmaz deyərdi. Bir dəfə Dağbabaya çatdırdılar ki, o soyuqdan heş nə olmaz dediyin nəvən soyuqdan tir-tir əsir. Heç nə əlac eləmir. Dağbaba cavabında - O anasını itirib ona görə ürəkdən üşüyür, onu heç nə isitməz deyir.

I aparıcı: “Ana əlinin qiyməti” deyiminin mənası haqqında el arasında çoxlu deyim və rəvayətlər var. Bu haqda yazmış görkəmli yazıçımız Fikrət Sadığın “Ana əli” poeması təsirlidir.

... Loğman ataya baxdı,
Loğman “ana”ya baxdı,
Yetimlərin gözündə
Donan mənaya baxdı.
Dedi ki, birdən-birə
Bunlar azarlamazlar.
Bir ah çəkdi bu ara.
Xəstələrinə dərman
“Ana əlini” yazdı.

II aparıcı: Ana o qədər müqəddəs məhfumdur ki, ağacların da ana kökü var. Quruyan kimi yıxılır. Arıların ailəsində də ana arı var. O kəsən kimi hamısı uçub dağılışırlar. “Ana vətən”, “ana torpaq”, ifadələri təsadüfi yaranmamışdır. “Nə qədər belə rəvayətlərimiz var Ana haqqında. Onlar el-el, oba-oba gəzib dolaşır qiymətli əsərlərə çevrilirlər. Azərbaycan qadınının həyatı bir örnəkdir, nümunədir. Ötən əsrdə baş verən İkinci dünya müharibəsi zamanı oğullarını cəbhəyə yola salan analar vüqarla, mərdliklə o ağır günlərə sinə gərdilər. Özləri ac, əyni yalın olsalar da, gecələr çırağ işığına yun corablar, isti paltarlar toxuyaraq ön cəbhəyə göndərdilər. Bu davada ərlərini, oğullarını itirdilər. Amma vüqarlı, namuslu, şücaətli oldular. Xalq şairi Süleyman Rüstəm "Ana və poçtalyon" adlı şeirində gözləri yollarda qalan, oğul dərdi ilə saralıb-solan anaların işıqlı obrazını yaratdı: "Dörd ay vardı ananın gözləri yol çəkirdi. Başqa bir dərdi yoxdu, oğul dərdiydi dərdi". Bu şeirin ahəngindəki ana məhəbbəti, vətən eşqi, oğul

dərdi çox dərin və təsiredici verilib. Gəlin oxucunun ifasında şeirdən bir parçaya qulaq asaq:

I aparıcı: Hər qapı açılanda, hər qapı döyüləndə,
Dikilirdi ananın gözləri bir nöqtəyə,
Sevinirdi: “ Oğlumdan bəlkə məktub var deyə”
Başqa bir dərdi yoxdu, oğul dərdiydi dərdi.
İndi kağız almayan ana gələrək dilə.
Söylədi bir neçə acı kəlmə: -
“ Məktub olmasa bir də, sən bu həyatə gəlmə! ”
Günlər keçdi... poçtalyon bu həyatə girmədi;
Ana gözüylə onu çox aradı, görmədi.

II aparıcı: Təəssüf ki, əsrin sonlarında analarımız yeni bir bəlanın ağrılarına tuş oldu! Qaçqına, köçkünə, didərginə və nəhayət, şəhid anasına, bacısına çevrildilər! Özü də şəhid oldu! Fikrət Qoca yazıb: "Əcəl başlayar biçinə, torpaq ağlar köçünə, göz yaşı axar içinə, namərdə gülər analar". Dünyanın ən gözəl sözünə, təltifinə, mükafatına layiq olan Azərbaycan analarının bu dərdi poeziyamızda ağır bir kədərlə dilə gətirilir.

Orda bir evimiz bizlərə həsrət,
Yurddan didərginik, qonağıq, - dedin.
Yönümüz dağlara, düzlərə həsrət,
Getməsək ölərik, qınağıq, - dedin.

I aparıcı: Elə bir bəstəkar, elə bir musiqiçi varmı ki, onun ana laylası tək möhtəşəm bir əsəri olsun?! Bütün mahnılardan artıq sevdiyimiz şirin bir nəğmədir ana laylası! Səsi ruhumuzu oyadar. Sanki bir rəssam fırçası ilə həyatın rəsmini çəkib ana laylası! Şair Əli Vəkilin qəribə bir epiteti var: "İlk ana Həvvadan yadigar qalan ana laylasıdır, ana laylası!" Bəlkə də buna görə ondakı şirinliyi, lətafəti ifadə etmək üçün yetər ki, ürəklə deyəsən: "Ən şirin, ətirli balı dünyanın ana laylasıdır, ana laylası!" İlk dil açanda da "ana" deyirik, dünyanı tərək edəndə də sön kəlməmiz "ana" olur. Ən ağır halımızda da "ana" çağırır, sevinəndə gözlərimiz o müqəddəs varlığı axtarır.

Təəssüf ki, analı günlərin ömrü çox da uzun olmur. Nə vaxtsa ana itkisi qapımızı döyür. Bu dərd isə çox dözülməzdir. Hətta insan özü qocalıb əldən düşənə qədər anasızlığı ilə barışa bilmir və hər kəsə taleyin bu yumruğu dəyir. Məmməd Araz bu dərdi özünə uzun illər yaxın qoymaq istəmirdi: "Hərdən inanmıram ölüm haqq ola. Ana dəfn oluna, gözəl qocala". Bu kövrək duyğuları öz poeziyasında dəfələrlə dilə gətirən Cabir Novruz görmək istəmədiyi bir halı kədərlə etiraf edirdi: "Gözüm görə-görə qocalır anam".

II aparıcı: Ana haqqında qələmə alınan yazıların bir qismini də onu dəyərləndirmək, əziyyətinə, zəhmətinə həssaslıqla yanaşmaq təşkil edir. Bəzən elə övladlar var ki, onu böyüdən, ərsəyə

gətirən, min bir əzabını çəkən anasına yetərinə diqqət ayırmır. Əli Kərim belələri haqqında "Qaytar ana borcunu" adlı şeirində kəskin və qətiyyətlə deyirdi:

Deyirəm ki, o boyu, buxunu qaytar geri,
Deyirəm ki, varını, yoxunu qaytar geri!
Qaytar onun borcunu,
Gülüşünü, adını, sözünü qaytar geri!
Qaytar onun borcunu, o borc sənənin özünsən,
Özünü qaytar geri

I aparıcı: Analar haqqında yüzlərlə mahnı var. Klassik xanəndələrimizdən tutmuş müasir ifaçılarımıza qədər hər kəs öz repertuarında ana mövzusunə xüsusi yer verib. Vaxtilə Zeynəb Xanlarova böyük məhəbbətlə Ənvər Əlibəylinin sözlərinə yazılmış "Anama" mahnısını özünəməxsus məharətlə ifa edərək sevdirə bilib.

(Mahnı səslənir)

II aparıcı: "Anacan, mən sənə çox borcluyam, çox" mısrası ilə başlanan bu mahnı 40 ildən artıqdır ki, səslənməkdədir. Eləcə də bəstəkar Cahangir Cahangirovun İslam Səfərlinin sözlərinə yazdığı "Ana" mahnısı unudulmaz Rəşid Behbudovun ifasında elə bir zirvəyə ucaldı ki, bu gün də o nəğməyə həyəcənsiz qulaq asmaq mümkün deyil:

(Mahnı səslənir)

Gözümün nuru, canım ana,
Böyütdün sən məni yana-yana.
Odlusan gün kimi, bu qaynar həyat kimi,
Borcluyam mən sənə, sənə bir övlad kimi,
Əziz ana!

Bütün arzu-kamı qəlbimizdə qərar tutmuş, qədrini el, ətrini gül bilən analarımızın saçının ağına, qarasına, könlünün o həzin \ laylasına qurbanıq. Ona görə ki, onun südü təmiz, diləyi müqəddəsdir. Mikayıl Müşfiqin "Ana" şeiri də nəğmə libası geyərək elləri dolaşmaqdadır: **"Ana dedim, qarşımda bir gözəl səhnə açıldı"**.

I aparıcı: Belə bir ifadə də var ki, ananın nəfəsindən çiçək də solmaz. Şair Zeynal Vəfa "Analar" adlı şeirində bu böyük ürəkli müqəddəs varlığın ünvanına göndərdiyi poetik töhfədə üstümüzdə haqqı ömürlük olan, borcunu heç vaxt qaytara bilməyəcəyimiz zərif, lakin qüdrətli xilqət haqqında öz duyğularını belə ifadə edir:

Analar Günəşdən, Aydan qəlbidir,
Silərlər cahandan kədəri, yası.
Dünyanın paytaxtı ana qəlbidir,
Dünyanın ilk himni ana laylası.
Anasız olmasın ömrü heç kəsin,
Günəştək nur səpir eşqi cahana.
Everest zirvəsi qoy inciməsin,
Dünyada ən uca zirvədir ana!

II aparıcı: "Ana qəlbi möcüzələr xəzinəsidir", "Ananın məsuliyyəti böyük, vəzifəsi müqəddəsdir", "Analar böyük vəzifələrini yerinə yetirdikdə heç bir əvəz almaq fikrində olmurlar" ... Ancaq bu ifadələrdən hər biri nə qədər gözəl səslənsə də, onlardan hər birinin məna yükü nə qədər dərin olsa da, ananın əzəmətini, ucalığını, həyatımızdakı rolunu bütün dolğunluğu ilə tam əks etdirmir. Ana əlçatmaz zirvədə dayanır. Böyük Azərbaycan yazıçısı M.S.Ordubadi isə bunun təsdiqi kimi yazmışdır: "Ana! Dünyada sənin müqəddəsliyi təyin edə biləcək hələ heç bir ölçü yoxdur, sənin əzəmətini təsvir edə biləcək hələ heç bir kitab yazılmayıb".

I aparıcı: Biz "Ana Vətən" deyib ananı havasını udduğumuz, çörəyini yediyimiz, üstündə gəzdiyimiz Vətənə, "Ana dilim" deyib ruhumuzun ifadəsi, varlığımızın təsdiqi olan doğma dilimizə bərabər tuturuq. Bir də ana uca Tanrı ilə müqayisə olunur. "Ana haqqı – Tanrı haqqı" deyib müdriklər. Tanrı yeri-göyü yoxdan xəlq edib, bəşər övladı isə ana bətnində dünyaya göz açır. Bir mahnıda səsləndiyi kimi: "*Ana, sən həyat verdin mənə...* Lakin ana öz övladına yalnız həyat vermir, min bir çətinliyə qatlaşaraq onu böyüdür. Övladı boya-başa çatanadək ananın çəkdiyi əzab-əziyyəti heç nə ilə müqayisə etmək mümkün deyil. Beşik başında keşik çəkib, səhəri gözlərində açan da, biz çətinliyə düşəndə şam kimi əriyən də, böyüdükcə boyumuza baxıb qürrelənən də anadır. Ana təbiətə zərif məxluq olsa da, o öz balası yolunda göstərdiyi fədakarlıqlara görə qartala bənzəyir.

II aparıcı Həmişə məğrur, qorxmaz, həmişə yüksəklikdə uçan qartala. O, övladını təhlükələrdən qartal şücaəti ilə qorumağa hazırdır, hətta lazım gəlsə, düşmən üstünə şığımaqdan belə çəkinməz. Hər birimizin gələcək həyat yolunun müəyyənlişməsində də ananın rolu əvəzsizdir. Biz ilk tərbiyəni ondan alırıq. Ananın şəxsi nümunəsi, verdiyi öyüd-nəsihətlər dünyagörüşümüzün formalaşmasında mühüm rol oynayır. Analarımız barəsində tez-tez fikirləşəndə onun mehriban, nurlu çöhrəsi gözlərimizin önünə gələndə, gələcəyə daha nikbin nəzərlərlə baxırıq. Gəlin analarımızın qarşısında olan borcumuzu heç vaxt yaddan çıxarmayaq. Görəsən biz hər birimiz anamızı necə sevindirə, necə xöşbəxt edə bilərik?

SON.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

Ana dedim, qarşımda gözəl bir səhnə açıldı.(Azərbaycan ədəbiyyatında qədim zamanlardan bu günədək yazılmış şeirlər) – B.: 2012. – 771 S.

Dövri mətbuatda:

İsmayıl Z. Qadın bəşərə yaraşlıq, zinət, insanlığa şərəf və şan şöhrətdir// Yeni Azərbaycan. – 2012. – 8 mart. – S.5

Xəlilzadə F. Dünyada ən uca zirvədir ANA //Azərbaycan. – 2012. – 8 mart

Redaktor: Şəhla Qəmbərova - F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının direktoru

Tərtib edəni: Nərgiz Məcidova – F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası elmi-metodika şöbəsinin baş kitabxanaçısı

Korrektor: Məmmədli Ruhியə - F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası elmi-metodika şöbəsinin müdiri